

Status på sundhedsvæsenets tilstand ?

Jakob Kjellberg
Professor VIVE

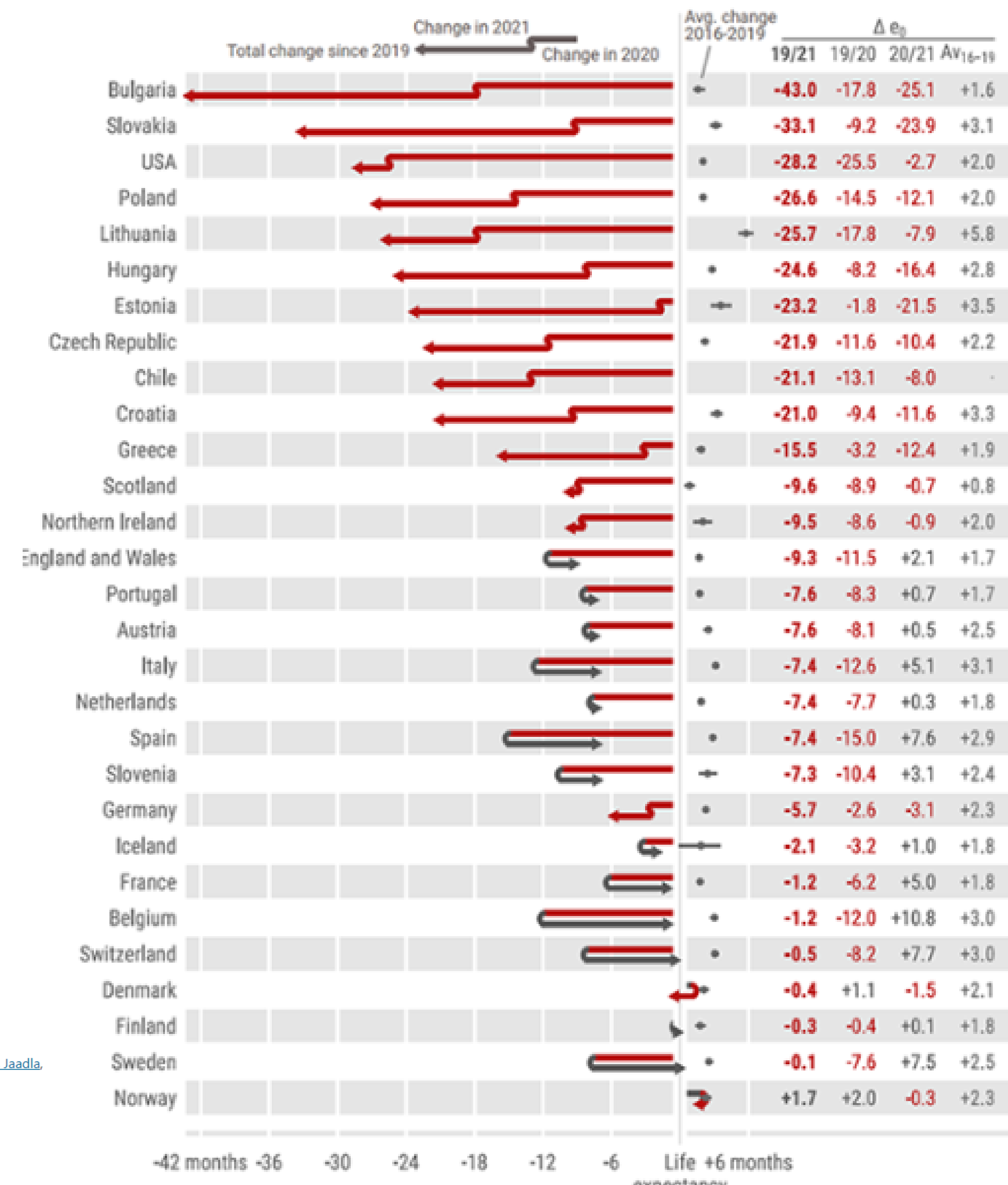
VIVE

Sundhedsvæsenet er bedre end sit rygte...

- og mere robust

Life expectancy changes since COVID-19

[Jonas Schöley](#), [José Manuel Aburto](#), [Ilya Kashnitsky](#), [Maxi S. Kniffka](#), [Luyin Zhang](#), [Hannaliis Jaadla](#), [Jennifer B. Dowd](#) & [Ridhi Kashyap](#)

Nature Human Behaviour 6, 1649–1659 (2022) | [Cite this article](#)

Et nært og sammenhængende sundhedsvæsen

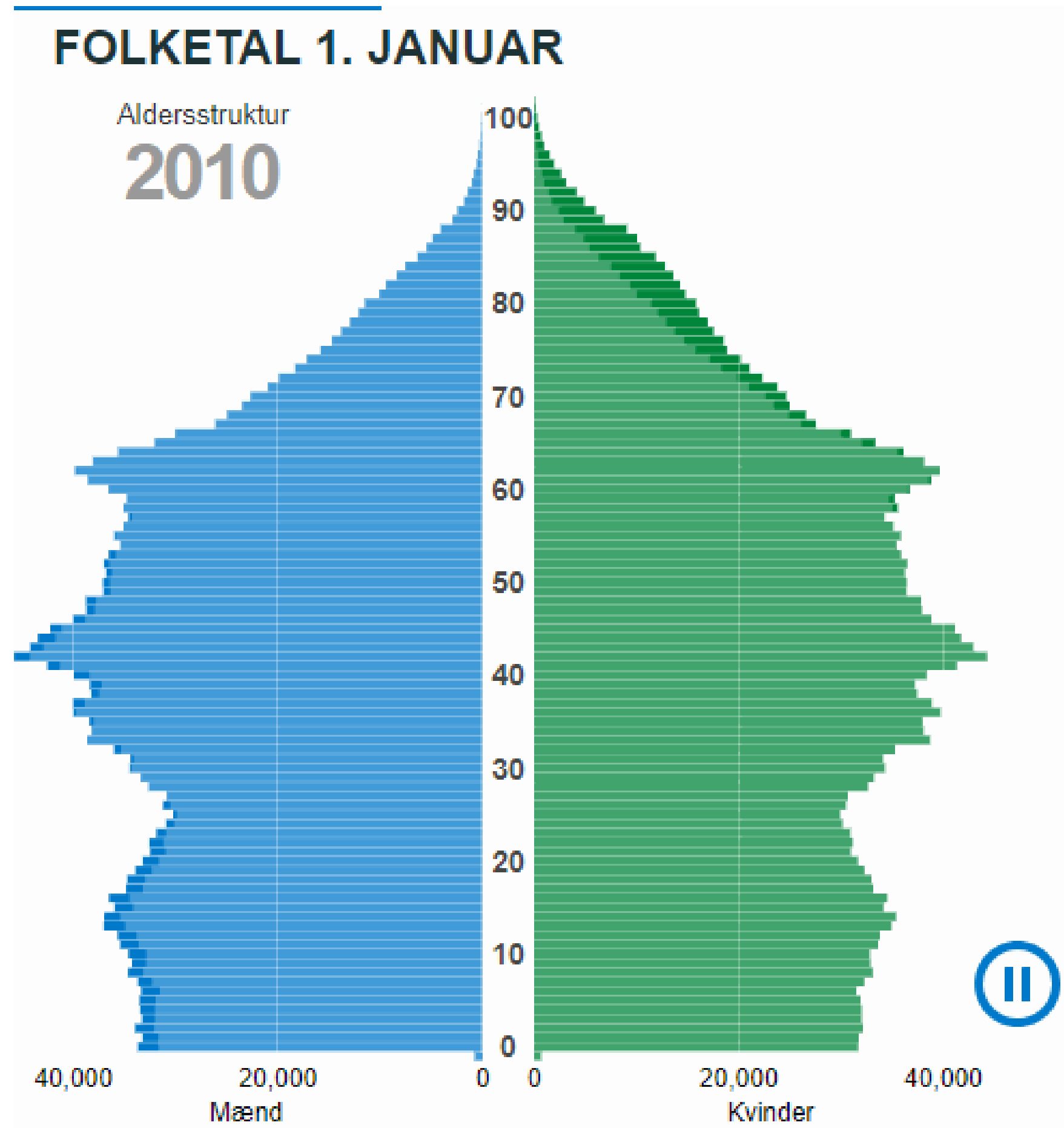
Hvorfor har vi behov for at justere et i øvrigt godt sundhedsvæsen...

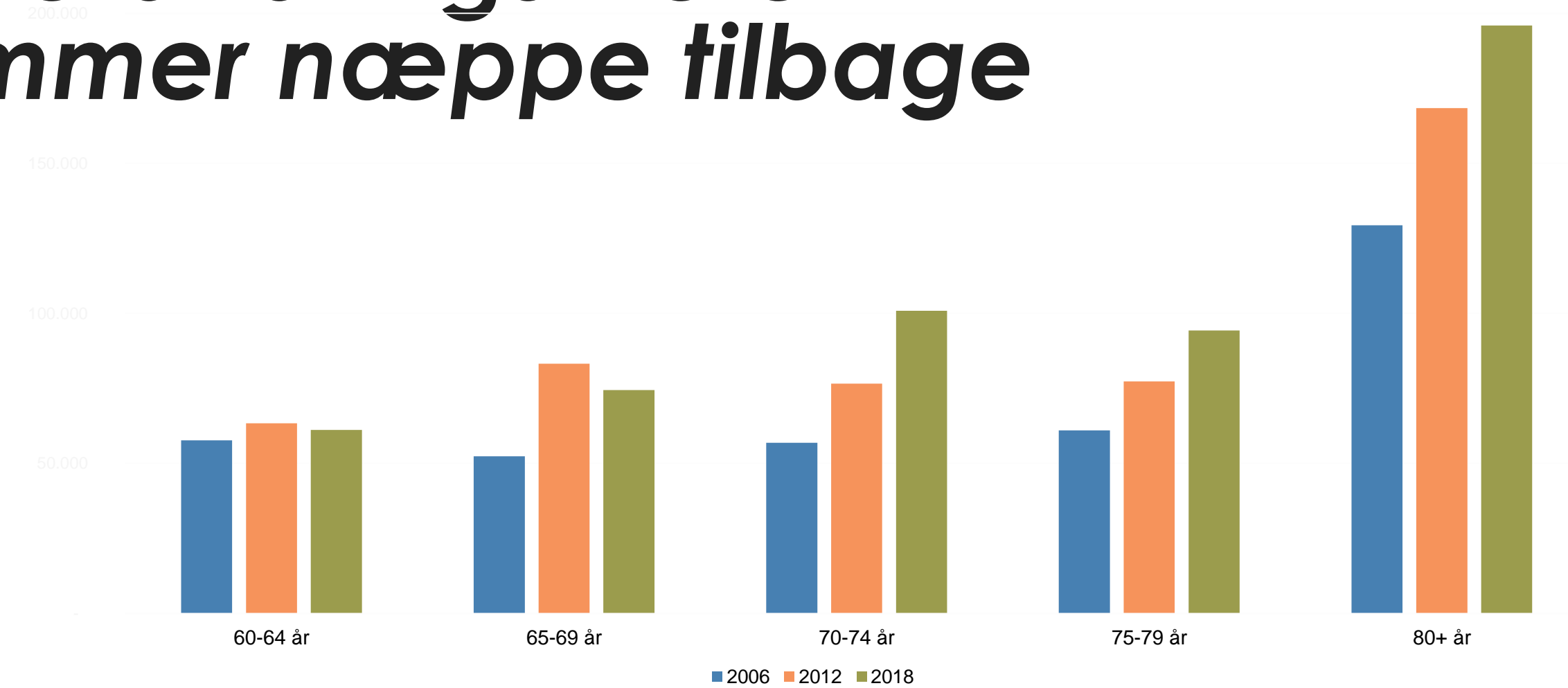
Vi skubber opgaven mellem os....

Akutte indlæggelser af ældre
2006-2012-2018

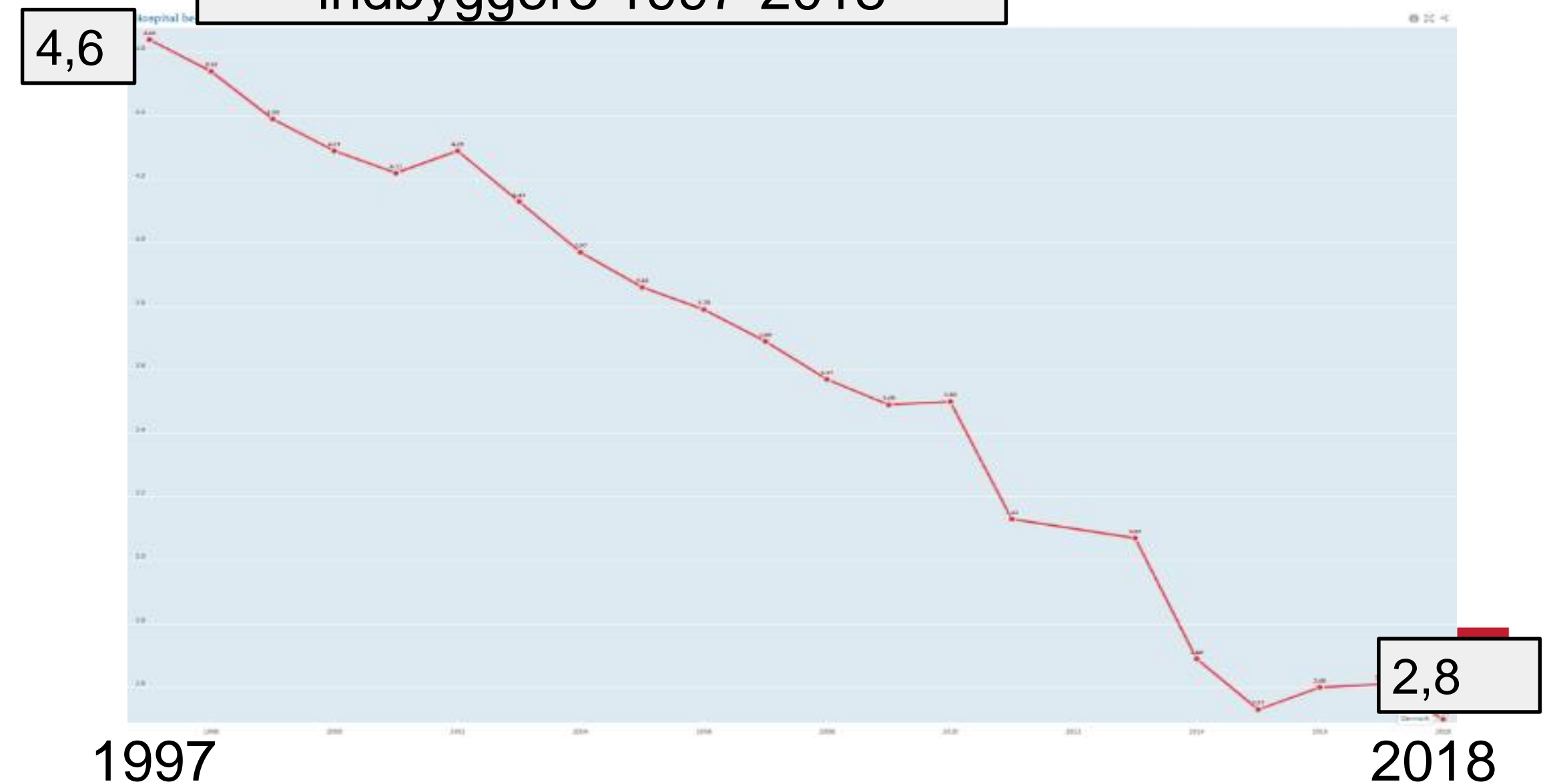
Demografi og levetid som forandringsmotor - væksten fra 0'erne kommer næppe tilbage

Kilde: DST

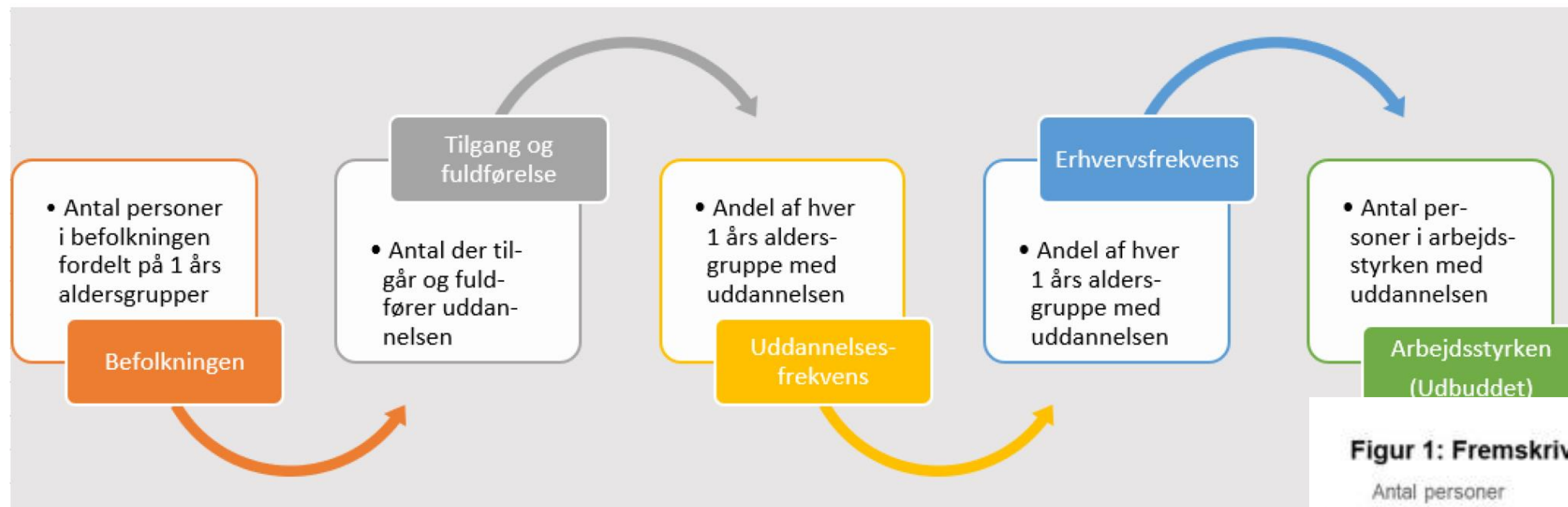

Hospitalssenge pr. 1000
indbyggere 1997-2018

Personale eller penge... meget antagelsestungt....

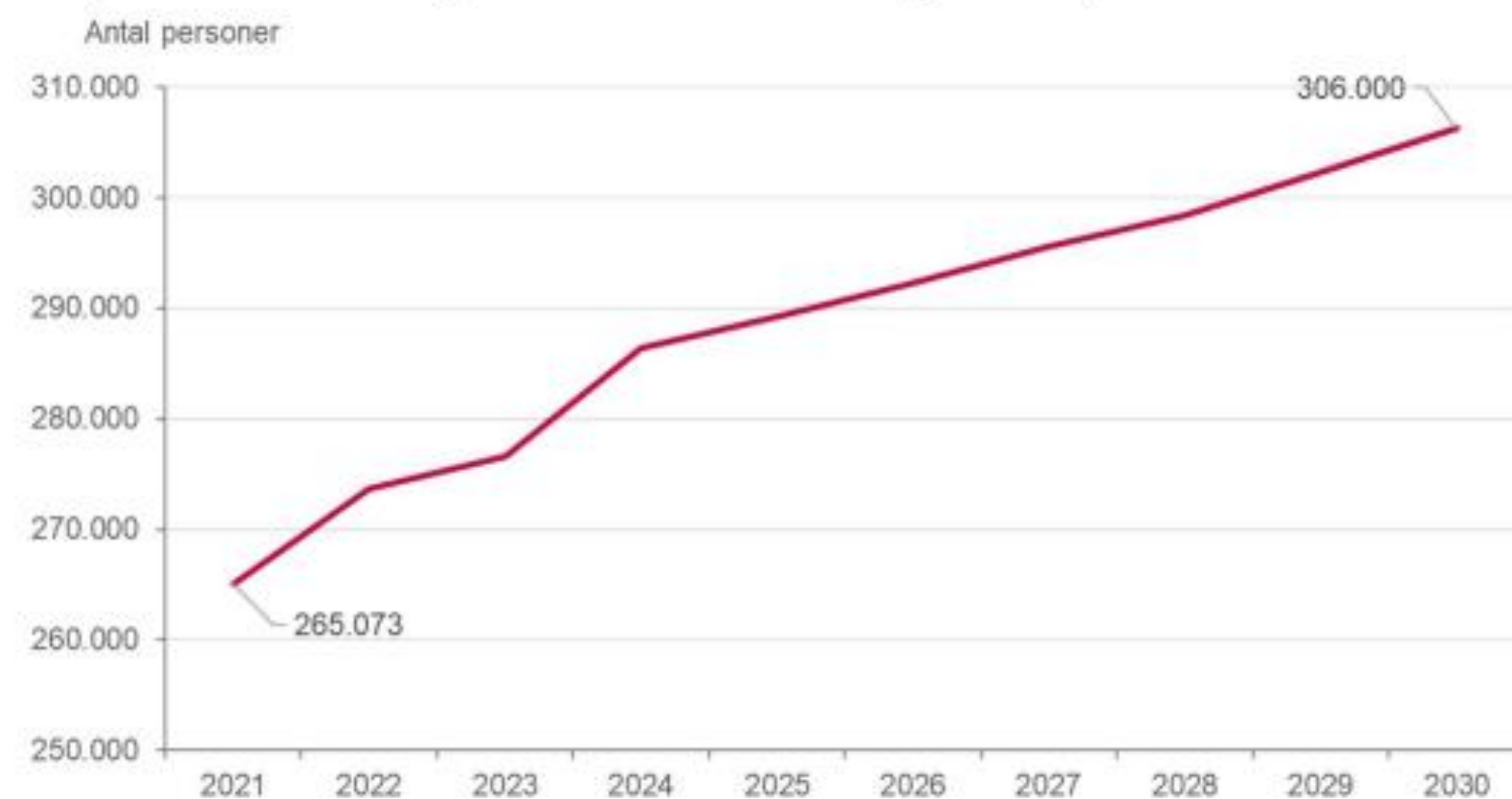

MAJ 2022
KKR MIDTJYLLAND OG REGION MIDTJYLLAND

Behovet for velfærdsuddannede i den midtjyske region 2022- 2032

HOVEDRAPPORT

Figur 1: Fremskrivning af behovet for sundhedspersonale, 2021 til 2030

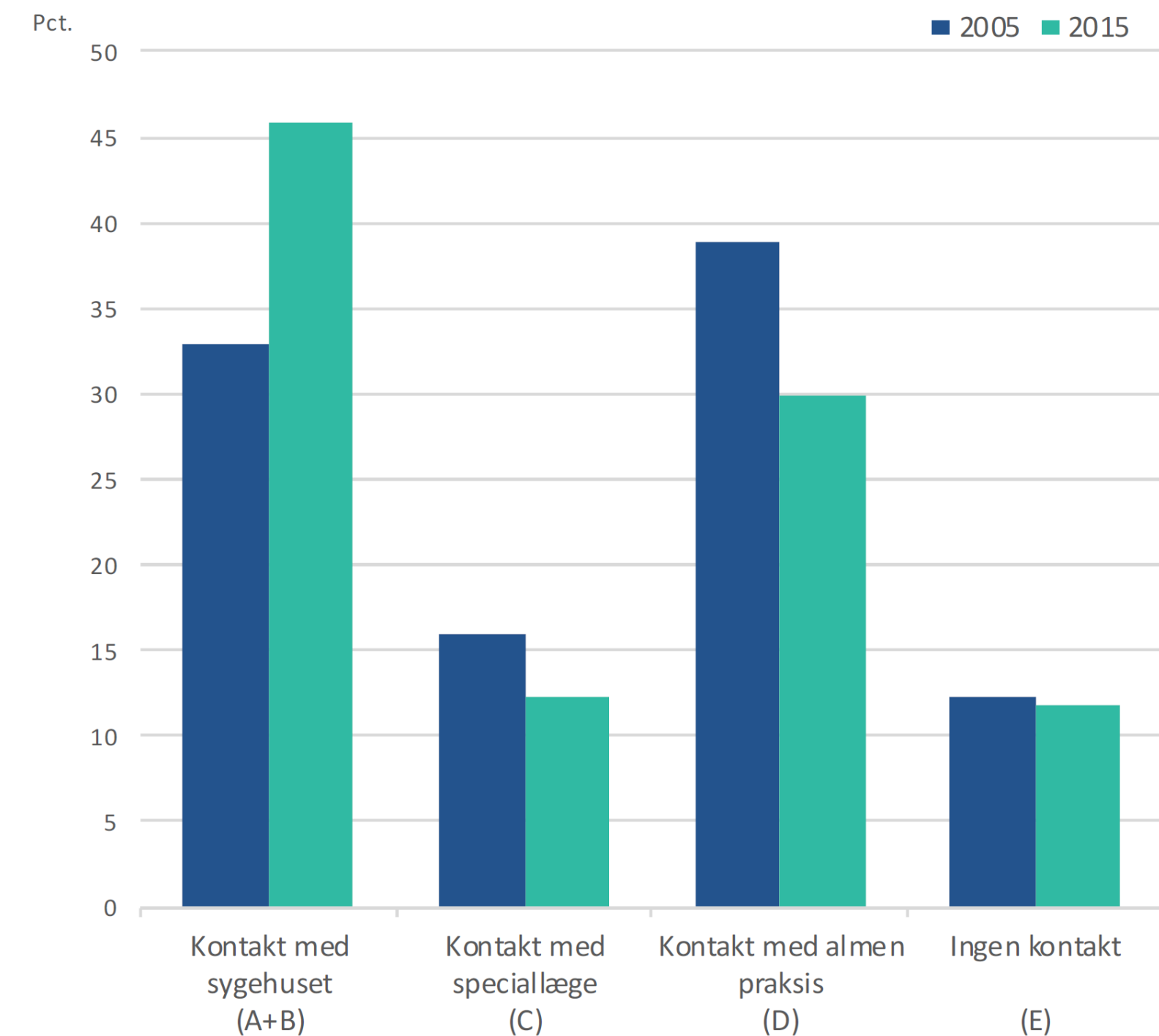
Anm.: Personale er opgjort i det faktiske antal beskæftigede. Behandlingsbehovet for en aldersgruppe er konstant. Sundhedsvæsneter fordelt på tre sektorer: hospitaler, kommuner og praksissektor. Behandlingsbehovet i kommuner og hospitaler er bestemt ud fra antal ophold pr. person fordelt på 5 årsaldersintervaller. I praksissektoren er behandlingsbehovet bestemt ud fra antal konsultationer i almen eller specialpraksis fordelt på 5 årsaldersintervaller.
Kilde: Lægeforeningen på baggrund af Danmarks Statistik og Sundhedsdatastyrelsen.

- > Mangel på personale i 2032. Antal beskæftigede med arbejdssted i Midtjylland i 2020
  - > Bioanalytikere (i balance/ mindre overskud; antal i 2020: 1.547)
  - > Radiografer (underskud frem til 2026; antal i 2020: 456)
  - > Umiddelbart overudbud af ergoterapeuter og fysioterapeuter
  - > Hospitalsserviceassistenter (mangel: 208 – 1299; antal i 2020: 593)
  - > Jordemødre (umiddelbart overskud; antal i 2020: 548)
  - > Lægeseekretærer/sundhedsadministrative koordinatore (formodentligt mangel; antal i 2020: 1.908)
  - > Social- og sundhedshjælpere (overskud: 6-3.594; antal i 2017: 9.380)
  - > Social- og sundhedsassistenter (ser ud at komme i balance i 2024-2028; antal i 2017: 9.464)
  - > Sygeplejersker (ser ud til at komme balance i 2024-2028; antal i 2017: 15.761).

Hospitalerne drukner i "succes" & almen praksis stagnerer + kommunerne ?

- > Knap halvdelen af befolkningen kommer omkring et hospital i løbet af et år
- > 330.000 flere unikke patienter på sygehuset end for ti år siden
- > Væksten i antallet af sygehuskontakter er i samme periode ca. 31%, de seneste tal siger 13,8 mio. sygehuskontakter hvert år i Danmark
- > Antallet af læger på hospitalerne er næsten fordoblet siden årtusindskiftet
- > Antallet af praktiserende læger er faldet. Afslutter ca. 90% af kontakterne og sender 10% videre. Hvis det forhold ændrer sig til 85/15 øges henvisningerne til hospitalerne med 50%

Figur 5. Andel borgere i kontakt med sundhedsvæsenet fordelt efter mest specialiserede kontakt, 2005 og 2015 (pct.)

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen, Det grupperede Landspatientsregisteret, Sygesikringsregisteret samt CPR-registeret.
Anm.: Kontakt med sygehuset dækker over alle kontakter til det somatiske sygehus. Dette omfatter i 2005 indlæggelser, ambulante kontakter og skadestuebesøg. For at kunne sammenligne 2005 og 2015 afviger opgørelsen for 2015 fra de øvrige opgørelser i analysen (figur 1-2 og tabel 1), da behandlinger på private sygehuse, hvor det offentlige betaler, ikke er inkluderet i denne opgørelse. 2015-tallene er desuden køns- og aldersstandardiseret med 2005, som referencepopulation.

”Supersygehuse” – på godt og ondt

- Stort kvalitetsløft
  - Primært opnået ved at lukke de små
- Markant løft i forskningen
  - Ca. 2000 læger i gang med phd.
    - Betalt af fonde – hvor mange skal forske?
- Produktiviteten siden 2019 er faldende
  - Og laves der for meget basal behandling
- Er der patientvenlige i forhold?
  - For hvem...

Behov for at sikre?

- **Mindre efterspørgsel af specialiserede ydelser**
  - Forebyggelse
  - Ændret arbejdsdeling – inklusion af civilsamfund mv.
  - Egenomsorg & mere differentierede ydelser
- **Større udbud via teknologi som erstatning for ydelser**
  - Acceptabelt & efterspurgt...?!
    - Kræver kvalitet i ydelserne – understøttet af relevante data

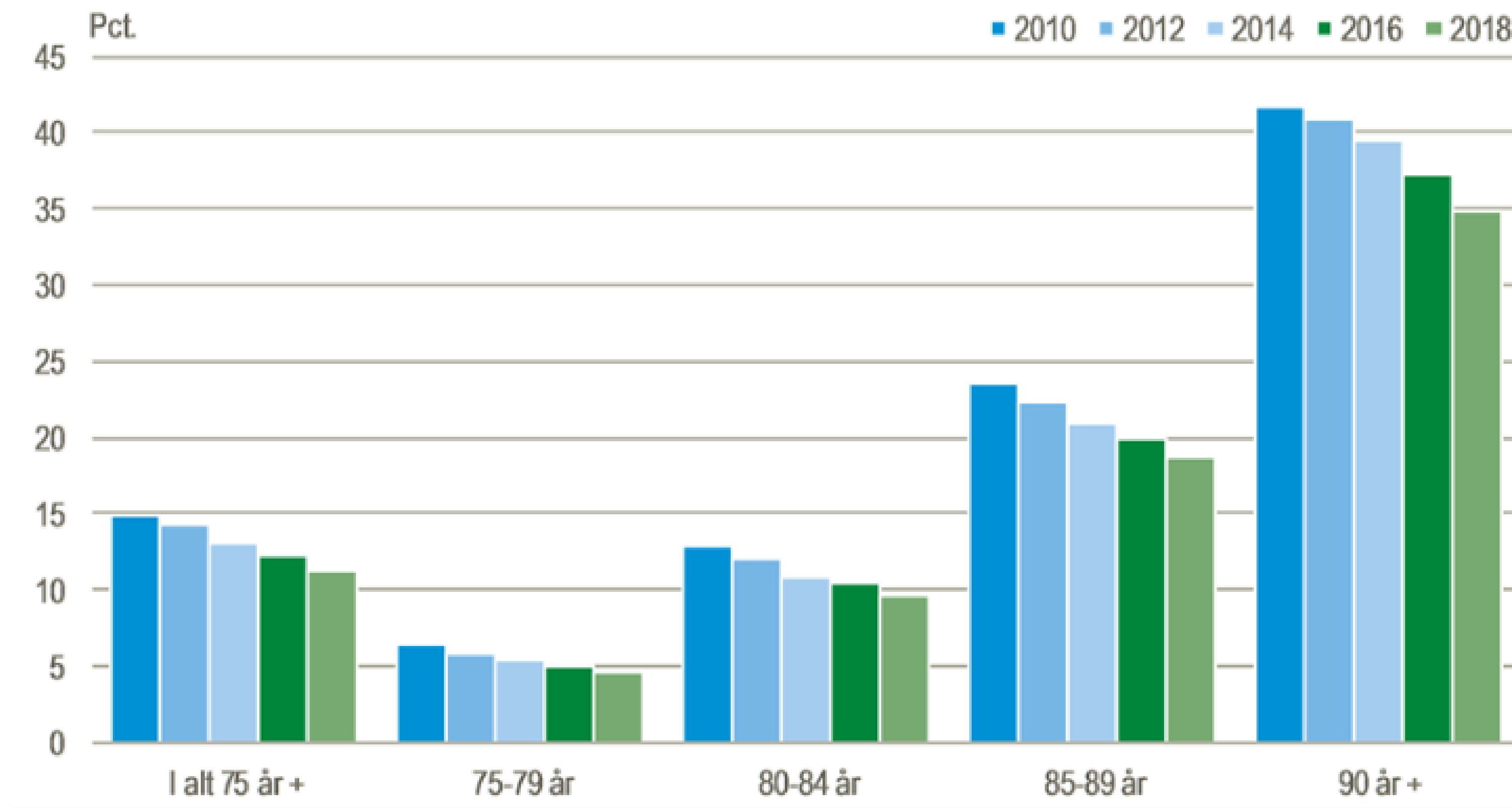

Sund Aldring eller prioritering?

Fra 2010 – 2018 er antallet af pleje- og ældreboliger faldet fra 82.059 til 78.829

Andel af befolkningen, der bor i pleje- og ældreboliger (75 år og derover)

Vismænd i ny rapport: Ældrebyrden er overvurderet

af Signe Lentoft | 10. oktober 2019 kl. 11:18 |

Print Facebook Twitter LinkedIn

(Foto: Mårth Sylvest/Ritzau Scanpix)

FAKTA

De Økonomiske Råds nye rapport indeholder både gennemgang af den aktuelle situation og den langsigtede finanspolitiske holdbarhed. Den sidste ændret, blandt andet som følge af at vismændene beregner effekten af fænomenet sund aldring på e måde. Dermed bliver effekten mærkbart større.

ØKONOMI: Sundhedsudgifterne til det stigende antal ældre bliver mindre end antaget, vurderer de økonomiske vismænd på baggrund af andre beregninger end Finansministeriet. Regionerne er skeptiske.

“Det er ikke aktuelt i vore praktiske virkelighed. Vi har

Samarbejde kræver standardisering

HØRING § PORTALEN

[Forside](#)[Høringer](#)[Feeds](#)[Om Høringsportalen](#)[Log ind](#)

Høring

Høring over forslag til ændring af sundhedsloven og lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed (skabe rammerne for en national kvalitetsplan for det nære sundhedsvæsen, smidigere regler for etablering og drift af regionsklinikker, mulighed for særligt vederlag til læger i områder med lægemangel, samt regler om fordeling af uddannelsesforløb i speciallægeuddannelsen)

Beskrivelse

Lovforslagets hovedformål er at skabe rammerne for en national kvalitetsplan, som skal sætte rammerne for den videre kvalitetsudvikling af det nære sundhedsvæsen. Lovforslagets hovedformål er endvidere at understøtte bedre lægedækning ved at smidiggøre reglerne om regionernes etablering af egne almen medicinske klinikker, at gøre det muligt at fastsætte kriterier for fordelingen af uddannelsesforløb i speciallægeuddannelsen og at sikre mulighed for et særligt vederlag til læger i områder med lægemangel. Derudover foreslås det at styrke muligheden for tværkommunalt samarbejde om visitation til ydelserne i hjemmesygeplejen og de kommunale akutfunktioner. Lovforslaget implementerer dele af "Aftale om Sundhedsreform" fra 20. maj 2022 og skal ses i sammenhæng med regeringens strukturkommission.

Høringstype

Lovforslag

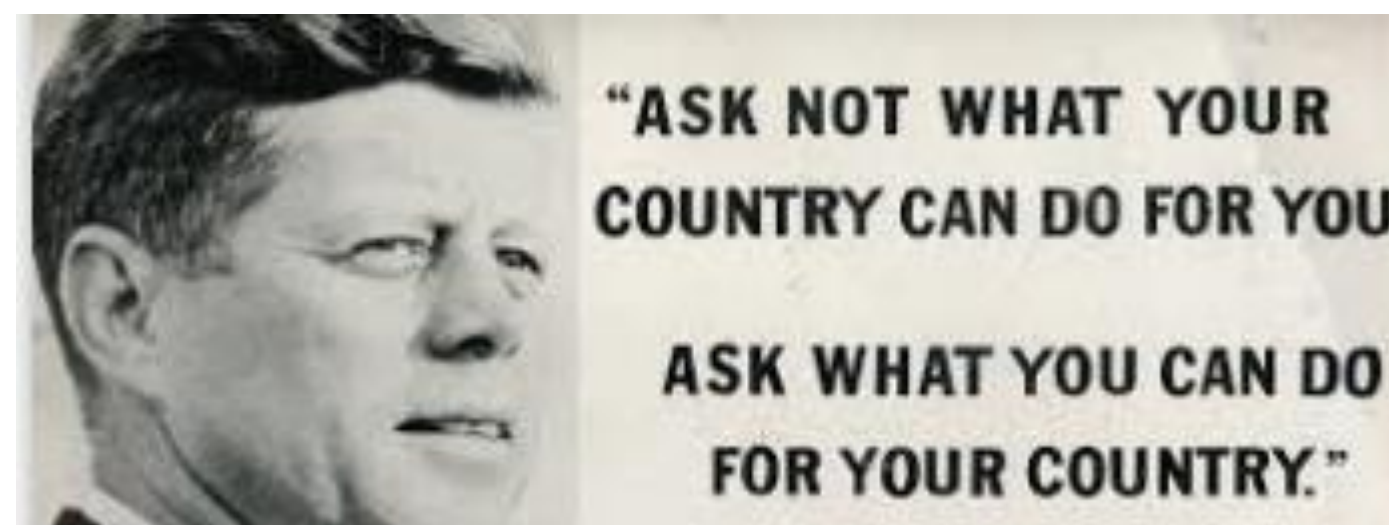
Myndighed

Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Primærsektoren er ikke sekundærsektoren

- De lægelige og sygeplejefaglige ressourcer er meget skævt fordelt
- Udgangspunktet for sekundærsektoren bør være: Hvad kan vi gøre for primærsektoren!

Brug for en ændret
fordeling af
ressourcerne

kan også kaldes

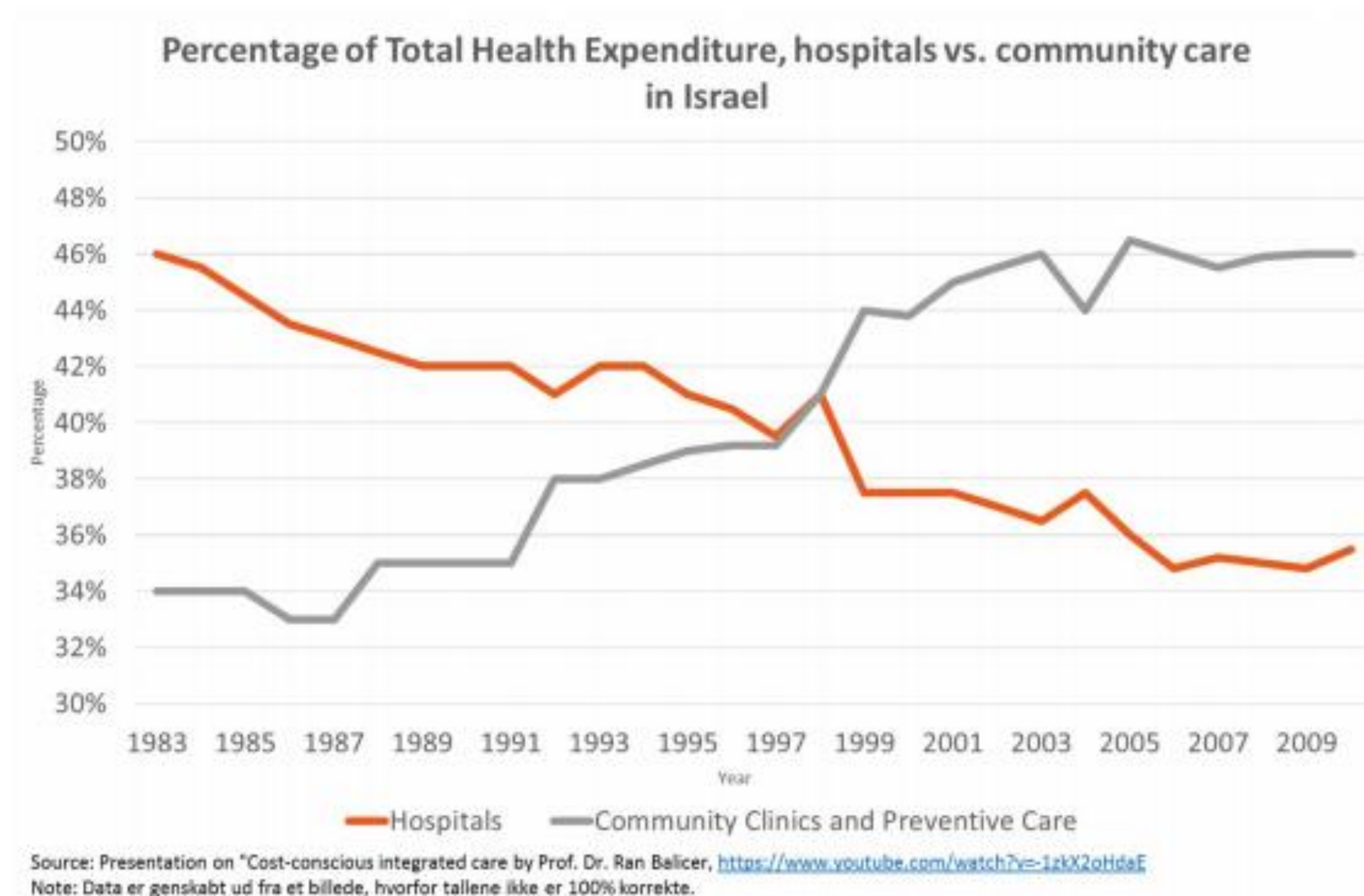
Prioritering

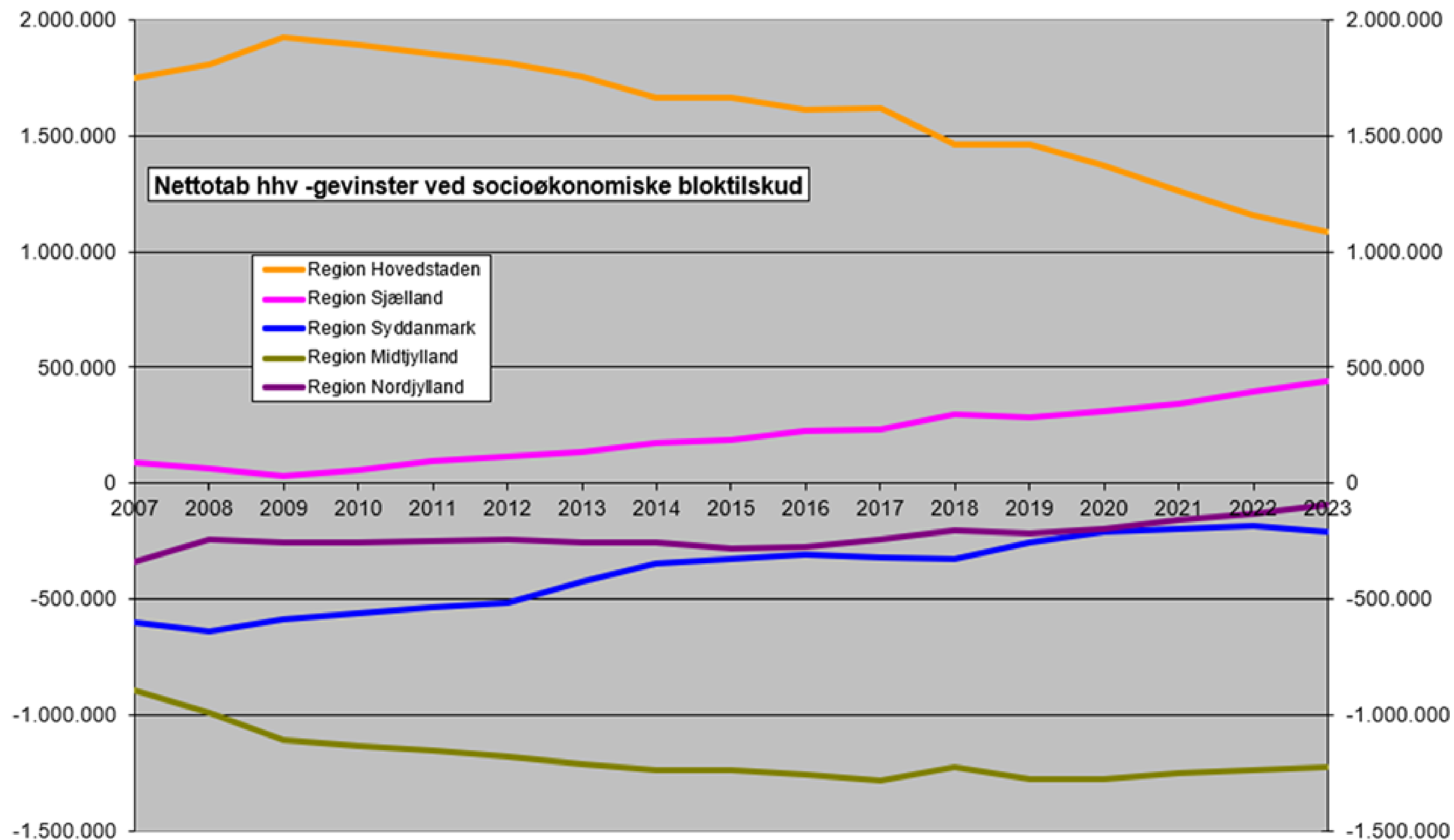
Hvis man synes der er for meget aktivitet på sygehusene.....

> Så flyt ressourcerne væk fra sygehusene....

2007 til 2023 har Region H modtaget 27,1 milliarder kroner, Region Sj har modtaget 3,5 milliarder

> Reg Sj ligger dårligst på 21 på 21 af 29 sundhedsindikatorer i Sundhedsprofil 2021

Sundhed Artikler Debat Job & Navne Podcast Q VIVE - Det Nationale Forsknings- og Udviklingscenter

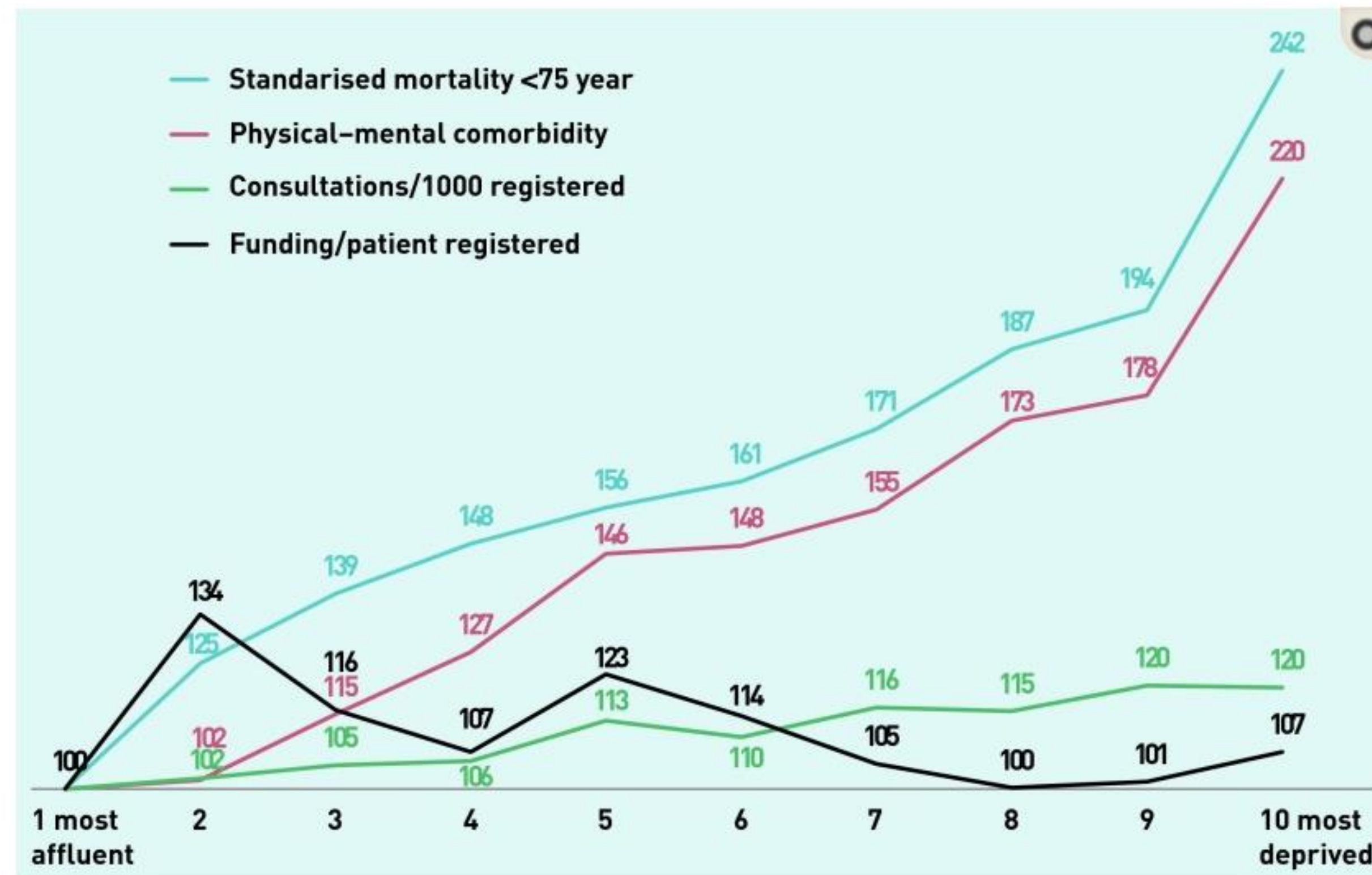
Kronik

Sundhedsøkonomer: Den økonomiske omfordeling mellem regionerne er dybt usolidarisk

Statens særlige udligning skulle give en mere fair fordeling af pengene til regionerne, men gør det modsatte. Region Hovedstaden vinder stort på ordningen, mens Region Sjælland kompenseres for lidt. Samtidig betaler Vestdanmark for hele omfordelingen, skriver Jes Søgaard, Jakob Kjellberg og Kjeld Møller Pedersen.

Rationering uden omfordeling favorisere de raskeste - Almen Praksis i Skotland.

Br J Gen Pract. 2015 Dec;65(641):e799-805. doi: 10.3399/bjgp15X687829.

General practice funding underpins the persistence of the inverse care law: cross-sectional study in Scotland.

McLean G¹, Guthrie B², Mercer SW¹, Watt GC¹.

Author information

1 General Practice and Primary Care, Institute of Health and Wellbeing, College of Medical, Veterinary and Life Sciences, University of Glasgow, Glasgow.

2 Quality Safety and Informatics Research Group, Population Health Sciences Division, Medical Research Institute, University of Dundee, Dundee.

VIVE

Prioritering – lidt terminologi

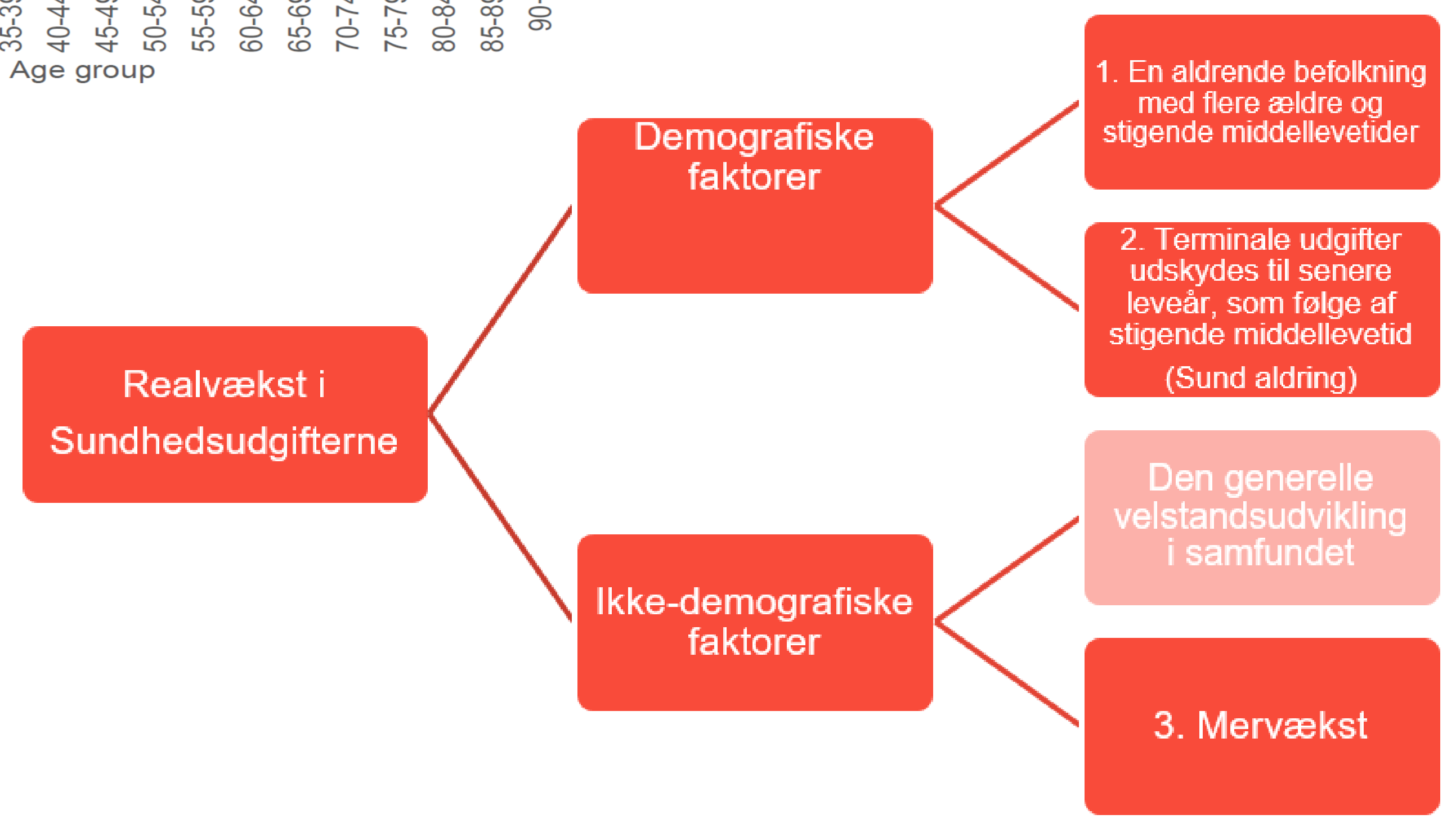
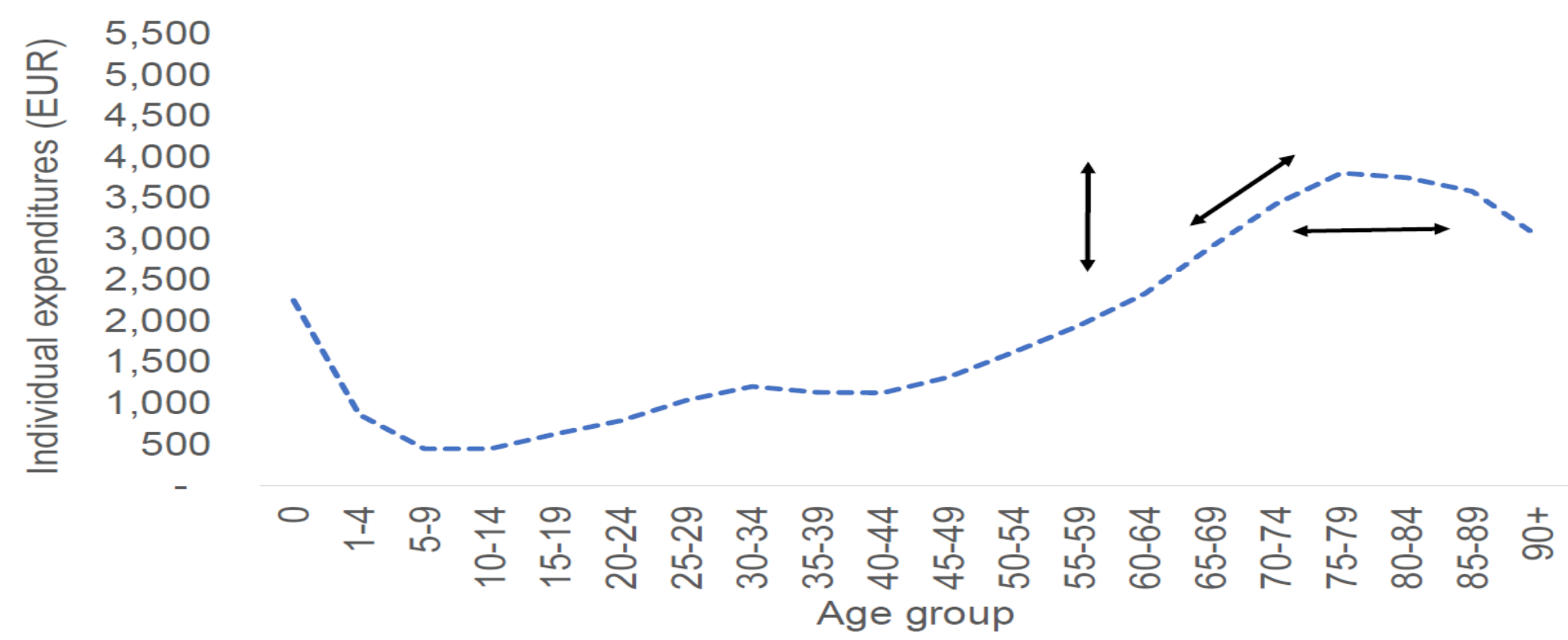
- Makroprioritering
  - Hvor stor en del af kagen får sundhedsvæsenets områder
    - Fortages af politikere
- Behandlingsprioritering
  - Medicinråd mv – cost per QALY mv.
    - Foretages i praksis af "eksperter"
- Rationering
  - Fordeling af ressourcer – udmøntning af fx afdelingsbudgette
    - Fortages af ledelser i samspil med politiske krav
- Triagering
  - Sundhedsfagligt personale.

FM/DREAM

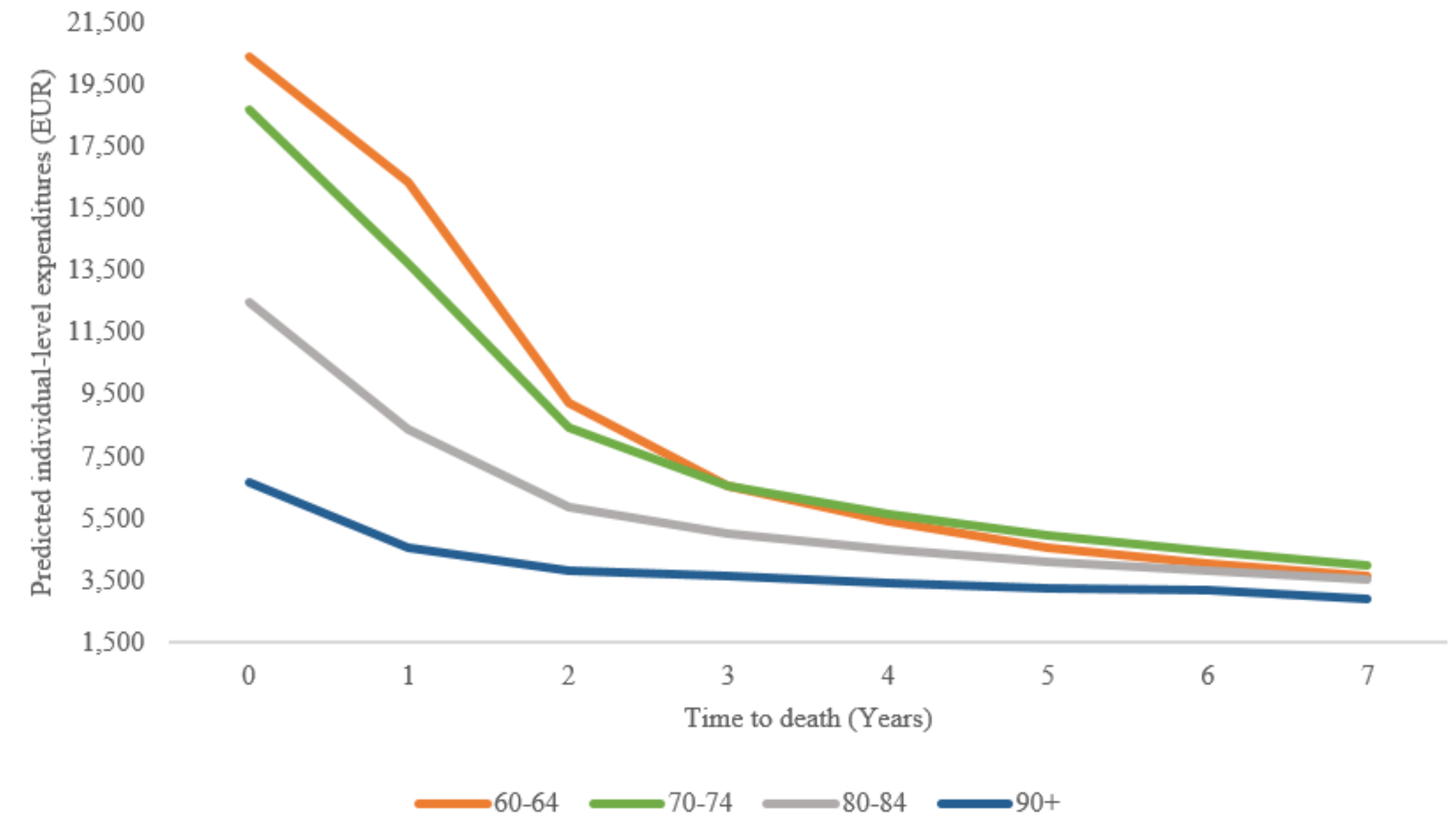
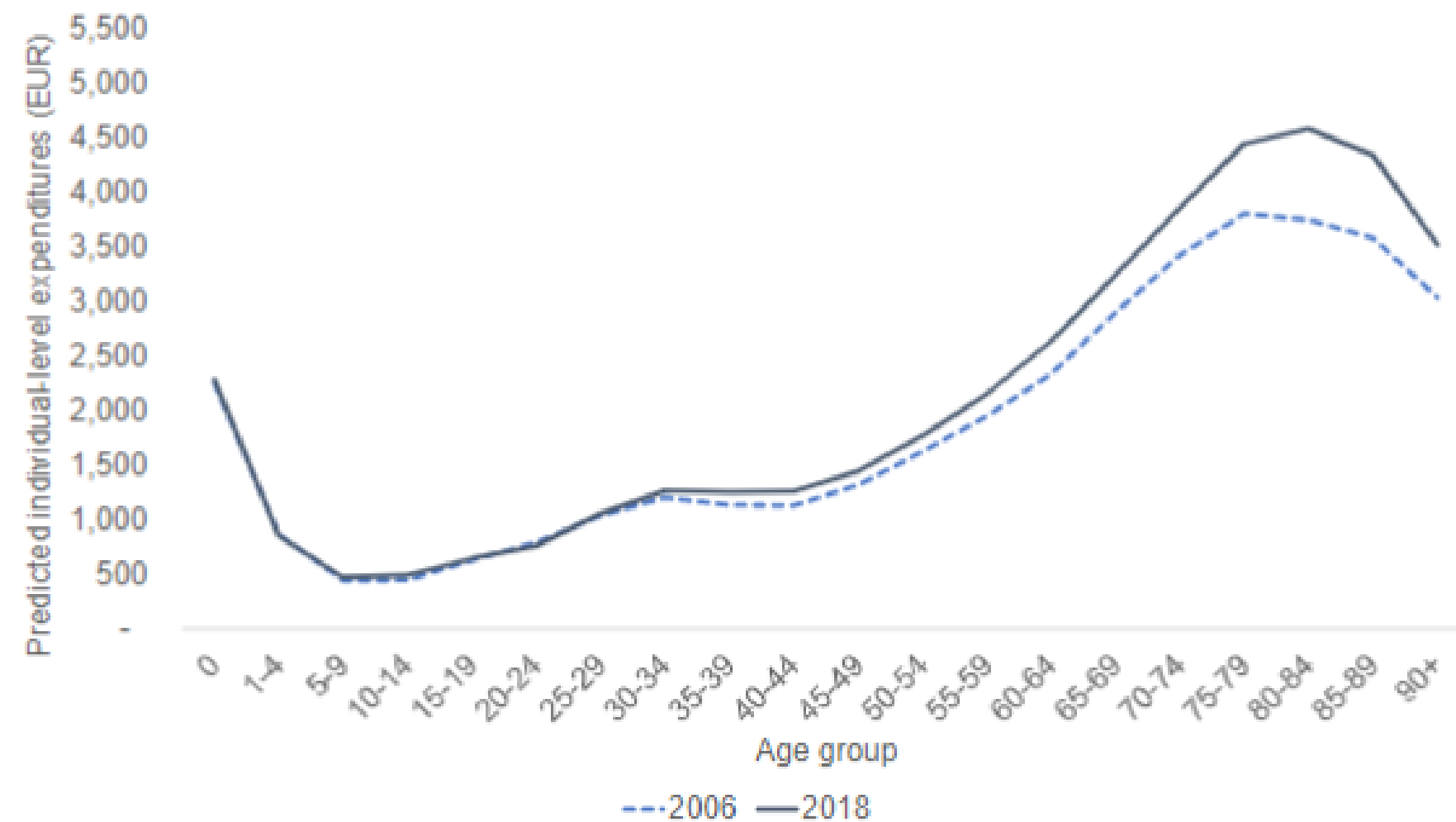
- med status quo som fundament

Hvad driver sundhedsudgifterne historisk

- Den aldersfordelte udgiftskurve er blevet stejlere – den enkelte ældre er blevet dyrere
- De sidste år er dyre...

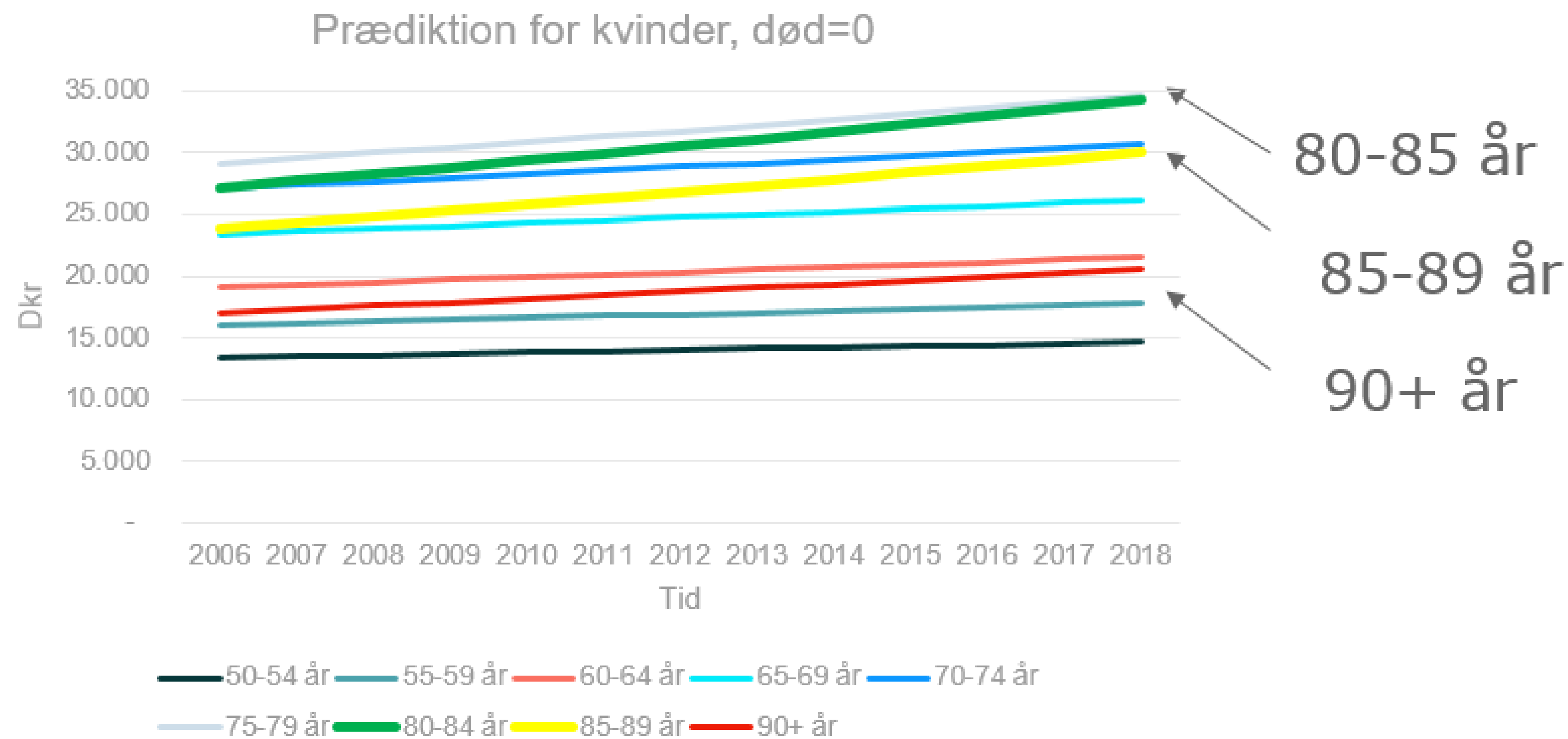
► [Eur J Health Econ. 2022 Sep;23\(7\):1121-1149. doi: 10.1007/s10198-021-01413-x. Epub 2022 Jan 17.](#)

Ageing and health care expenditures: the importance of age per se, steepening of the individual-level expenditure curve, and the role of morbidity

[Anna Kollerup](#)¹, [Jakob Kjellberg](#)², [Rikke Ibsen](#)³

Predictede omkostninger – model med terminal omk.... - vil boomer-generationen vise mere mådehold....?!?

Kilde: Fane herenninger

Rationering

Rationering sker under rammestyring

- Reelt **mål, middel** og rammestyring
  - Budgetoverholdelse ikke til diskussion
    - Formelt stort rum for kliniske prioriteringer
  - Løbende tilpasset i perioden
    - Flere Patientrettigheder
    - KPI på aktivitet/produktivitet
    - Behandlingsretningslinjer
    - Nationale mål
    - LUP

VIDENFÆRD

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

Rapport

Den statslige styring af det regionale
sundhedsområde

– Analyse af centrale instrumenter

Betina Højgaard, Jakob Kjellberg og Mickael Bech (red.)

VI V E
DET NATIONALE
FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER
FOR VELFÆRD

VI V E

Forslag Retningslinjer for igangsættelse af fødsler

- Mellem 6-13 børn dør fra 41-0 og frem hvert år
- Ca. 1-3 kan reddes ved igangsættelse af ca. 9000 fødsler
- Jf jordemødreforeningen vil de kræve 100-120 ekstra årsværk 60-70 millioner kroner årligt
- Bør SST retningslinjer fortsat kunne laves uden økonomi

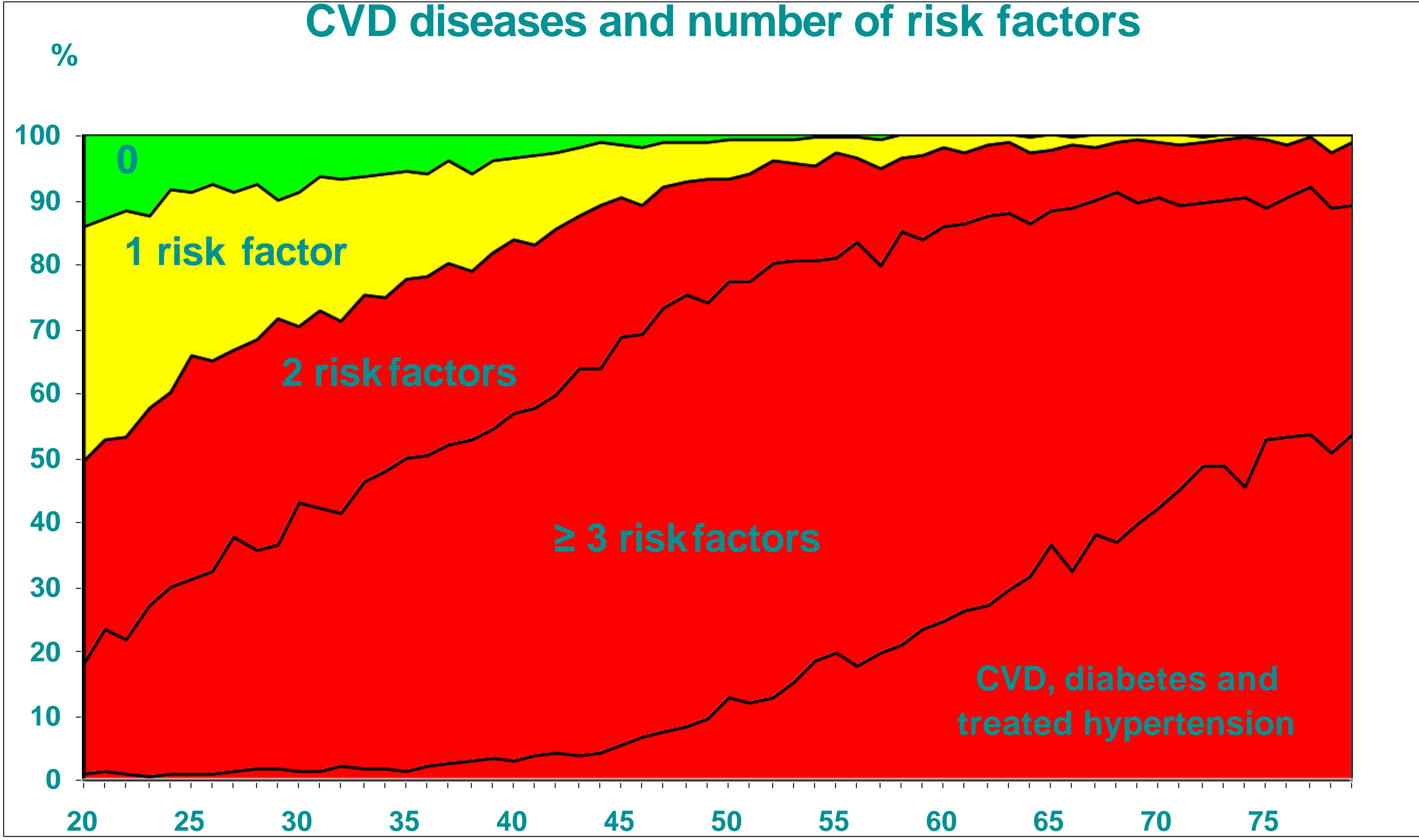
Fødselslæger vil redde flere børn

Fødselslæger vil redde flere børn fra at dø i livmoderen efter terminen.

TILFØJ TIL LÆSELISTE

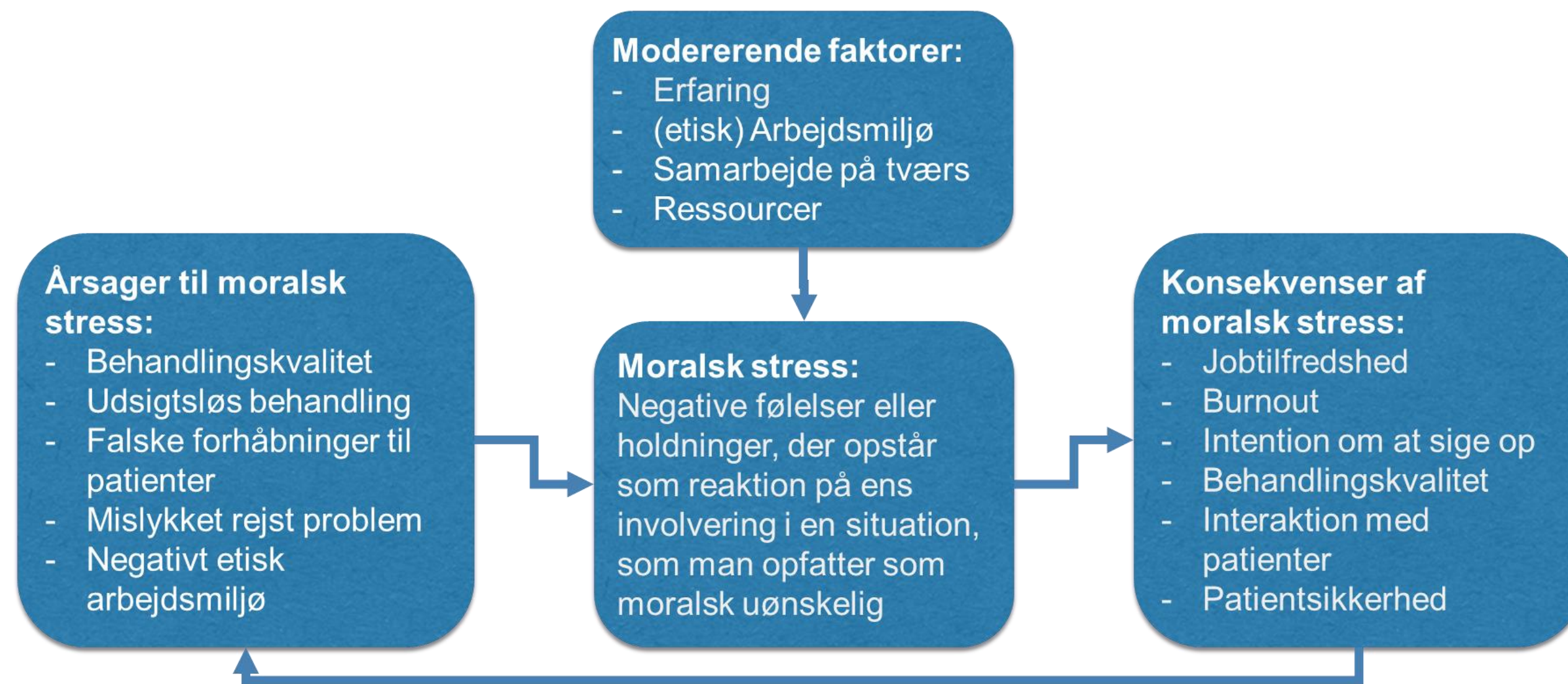
Hvornår er man "syg" ....

Petursson et al. Can individuals with a significant risk for cardiovascular disease be adequately identified by combination of several risk factors? *J.Eval.Clin.Pract.* 15 (1):103-109, 2009.

Moralsk stress

Campbell, S.M., Ulrich, C.M., Grady, C., 2016. A Broader Understanding of Moral Distress. 16, 2–9.
Oh, Y., Gastmans, C., 2015. Moral distress experienced by nurses: A quantitative literature review. Nurs Ethics 22, 15–31.
Schluter, J., Winch, S., Holzhauser, K., Henderson, A., 2008. Nurses' Moral Sensitivity and Hospital Ethical Climate: a Literature Review. Nurs Ethics 15, 304–321

Har vi en fordomsfri debat om opgavetilrettelæggelsen?

12. oktober 2018 kl 12:00

S vil flytte børneundersøgelse fra almen praksis til sundhedsplejersken

UDSPIL: Kommunale sundhedsplejersker skal stå for 3-årsundersøgelsen, mener Socialdemokratiet. Forslaget skal rette op på, at for mange børn fra ressourcetsvage familier ikke kommer til lægen. Formand for Dansk Sygeplejeråd er begejstret.

6. februar 2020 kl 03:00

Debat

Danske Regioner: Sosu-assistenten kan aflaste sygeplejersker

DEBAT: For patienterne er det vigtigere, at de bliver behandlet af medarbejdere med de rette kompetencer end af en med en bestemt titel på eksamensbeviset, skriver Anders Kühnau (S) fra Danske Regioner.

Læger: Sygeplejersker skal ikke ordinere receptpligtig medicin

Læger: Sygeplejersker skal ikke ordinere receptpligtig medicin

Sygeplejersker skal kunne uddannes til at ordinere medicin, mener et flertal af de kommunale sundhedsdirektører. Lægeforeningen er uenig.

Af Anne Ringgaard og Redaktionen | 20/01/2016

Professor: "Læger bør afgive flere opgaver til farmaceuter og

Hvilke problemer skal prioriteres – og er der mod til at flytte ressourcer?

> Organisering og koordination

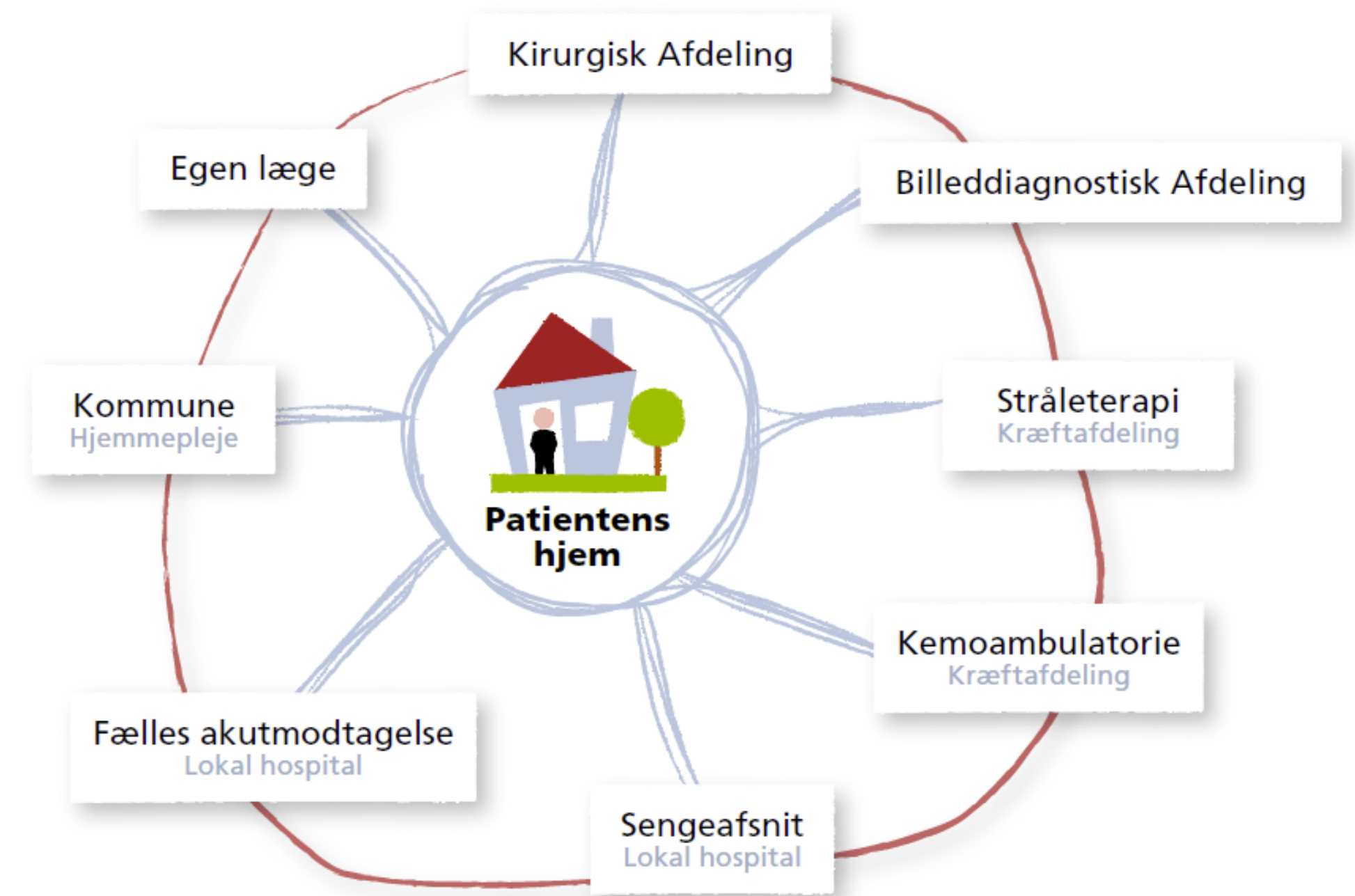
- > Specialisering & arbejdsdeling, funktionsopdelt organisering, gensidig afhængighed

> Incitamentsproblemer

- > Incitamenterne til at skabe sammenhæng og koordinere er enten ikke til stede, for svage eller direkte modsatrettede

> Faglig viden om afhængigheder og indsatser

- > Viden om gensidig afhængighed og indsatser som skaber sammenhæng og afhjælper behov

Status på sundhedsvæsnets tilstand

- > Vi kan ikke forsætte som vi plejer . . .
  - > fokus på de rette LEON- og omkostningseffektive indsatser?
  - > Behandlingsprioritering er en del af prioritering – men kun en mindre del...
  - > Retningslinjer - uden økonomi - skævvrider prioriteringen
  - > Rationering er kernen i prioritering – kan den understøtte der bedre
- > Prioritering kræver mod til at træffe upopulærere beslutninger på ufuldstændigt grundlag
  - > Husk: fravær af prioritering er også prioritering. . .

Tak for opmærksomheden

Jakob Kjellberg

Professor

Email: jakj@vive.dk